

strokovno podporo za učitelje slovenščine, če tega pač ne opravlja JiS. Po zgledu podobnih revij, npr. Kemija v šoli, naj bi se imenovala Slovenščina v šoli, kar se je tudi zgodilo.

- Silva Faturja je na neki način bolelo, da »pomena didaktike niso uvideli tudi vsi naši najuglednejši literarni zgodovinarji in jezikoslovci, še več, vse, kar je didaktičnega, je marsikdo štel za nekaj drugo- ali tretjerazrednega« (Fatur, 1990, 197).
- Silvo Fatur je bil izjemen spodbujevalec mlajših slovenistov in slovenistk na OŠ in SŠ, ki smo še iskali učinkovite in privlačne pristope za književni pouk. Kot svetovalec za slovenščino na ZRSŠ je bil kar strog, poleg vsebinskega dela izvedenih učnih ur, ki jih je potrpežljivo in zavzeto opazoval, je bil zelo natančen in zahteven tudi glede administrativnega dela, ki ga je bilo takrat, verjetno tudi danes, odločno preveč.
- Kar je bilo zame, gimnazijsko slovenistko, navdušujoče, je bil njegov blag in odprt način strokovne komunikacije o vseh porajajočih dilemah pri pouku književnosti. Pod njegovim vodstvom sem na gimnaziji izvedla tudi dva t. i. vzorna nastopa za kolege in kolegice. Priprav nanju je bilo res veliko, pa tudi kakšna nerodnost se je pripetila, predvsem tehnične narave, ki pa je svetovalec Fatur ni pretirano poudarjal in je deloval nadvse pomirjujoče. Povabil me je za svetovalec za slovenščino na OE ZRSŠ, kjer sem si razširila pedagoško obzorje in spoznala problematiko OŠ in SŠ tudi z drugačnega zornega kota.
- Kolegu Silvu Faturju sem res hvaležna, da me je na moji profesionalni poti vedno podpiral kot svetovalec in kasneje kot moj predstojnik. Sodelovanje s Faturjem je bila zame odlična življenjska izkušnja in trdna popotnica za nadaljnjo profesionalno pot.

Ivica Eller | Portorož

Spominski večer o Silvu Faturju v Luciji

Prijatelja Silva Faturja sem spoznala 1975. leta, ko je z vodstvom Slavističnega društva organiziral tradicionalno slavistično zborovanje v Postojni, ki se je končalo z odlično strokovno ekskurzijo po Pivškem, do Vilharjevega gradu Kalec in Kettejevega Prema.

Takrat je bil ravnatelj postojnske gimnazije.

Ko je leta 1977 sprejel v Kopru na Zavodu za šolstvo delo pedagoškega svetovalca za slovenski jezik v osnovnih in srednjih šolah na Primorskem in v Tržaški pokrajini, se je z družino preselil v Koper, kasneje pa v novo hišo v Luciji.

Bil je odličen pedagog in svetovalec, zato smo ga slavisti spoštovali.

Zdaj so postali stiki pogostejši. Srečevali smo se na kulturnih prireditvah, na slavističnih zborovanjih in na nepozabnih strokovnih ekskurzijah, ki jih je organiziralo knjižno podjetje Libris, vodil pa največkrat on.

Njegovo življenje je bil dolg delovni dan, ki se je iztekel letos, 15. januarja, v 88. letu starosti. Bil je človek, vreden spoštovanja, zelo izobražen, velik ljubitelj maternega jezika

in književnosti, z izostrenim jezikovnim občutkom, s srcem za ljudi, posebno za mlade, in veliko ljubeznijo do svoje rodne pokrajine. Bil je preprost, dostopen in strpen, znal je razumljivo razložiti jezikovne ali literarne probleme po Trstenjakovem vzoru, da lahko še tako težko snov preprosto razložiš, če jo seveda obvladaš. Zanimalo ga je vse, zato je neprestano študiral, raziskoval in primerjal. Všeč mu je bila zgodovina, ogromno je bral. Pomirjala pa ga je narava, posebno gozdovi in vrhovi. Že v prvem letu poučevanja je kot razrednik peljal učence z OŠ Pivka za končni izlet na Triglav. To je bila velika odgovornost, ki se je srečno končala in ostala v spominu kot nepozabna avantura. Užival je v fotografiranju, predvsem drobnih detajlov. Bil je dober in trden prijatelj. Z njim in gospo Nado smo obiskali Pivško, Trst pa tudi moje kraje na Kamniškem. Za organizacijo in vodenje ekskurzij je imel poseben dar in tudi veliko odgovornost.

Sadovi njegovega neutrudnega več kot 50-letnega dela so bogati. Omejila se bom na tiste, ki so mi posebno všeč. Drobna knjižica **ZAPISI O MATERINŠČINI IN NJENIH MOJSTRIH** me je takoj pritegnila. Izšla je 1999. leta. Namenil jo je v prvi vrsti izobražencem vseh strok, da bi se na dostopen način ponovno srečali z maternim jezikom in

književnostjo. **Materinščina** je bila zanj jezik srca. To ni samo jezik za sporazumevanje, je mnogo več, v materinščini je izražena kultura naroda, v njej je ujeta vsa njegova preteklost. Materni jezik je sredstvo za sporazumevanje s širšo skupnostjo in vpliva na pokončno rast vsakega posameznika.

In ob tem še razmislek, kaj bi samostojna Slovenija brez svojega jezika? Ali bi sploh lahko obstajala?

V tej knjižici je tudi zelo izviren zapis o Primorski parti-zanski šoli in materinščini.

V njem je zbral podatke o tem, kako so **po kapitulaciji Italije** kot gobe vznikale številne šole, v katerih so učenci končno lahko govorili svoj materni jezik, ki ga je fašizem tako grobo zatrl. Edinstven primer v takratni Evropi.

Med mojstri slovenske besede se je poglobil v **Kosovela, Kosmača, Ketteja, Gregorčiča, Bevkovega Kaplana Martina Čedermaca in še koga**. Njihova dela je obravnaval zelo poglobljeno. Svoje ugotovitve je vedno dokazal. Kolikor vem, so mu bili najljubši **Kosmač, Kette in Boris Pahor**, ki je rad povedal, da pozna Fatur bolje njegova dela kot jih sam.

Zanimiv je naslednji zapis o Pahorju: **»Pahor vse življenje piše in živi eno samo skrajno intenzivno zgodbo, ki jo je v otroštvu odločujoče zaznamoval kres v pristanu. Zdi se, kot da iz tega doživetja izvirajo in se vanj spet stekajo vse njegove zgodbe.«**

Leta 2005 je izšlo njegovo najobsežnejše delo **OČE IN SIN IN ZAGORSKI ZVONovi**. To je slavospev rodni pokrajini in njenim ljudem. Ta lepa, od nekdaj zanimiva in pomembna dežela si je zaslužila, da ji je domačin odstrl pregrinjalo pozabe in oživel zaslužne ljudi, ki so veliko naredili za njo. Dela se je lotil zelo resno. Treba je bilo pregledati ogromno dokumentacije iz časa pred 150 leti; zanimivo je, da so največ gradiva zapisali skrbni šolniki in gasilci.

Dobro se je vživel v takratne razmere in jezik, ki so ga tedaj govorili. Spretno se je prilagodil posameznim osebam, velikokrat je uporabil narečje, posebno v gostilnah, kjer so se shajali ljudje vseh vrst.

Življenje na Pivškem in v širšem prostoru Notranjske je bilo zelo razgibano tudi zaradi izjemnih posameznikov, ki jih ta knjiga predstavlja.

Osrednji osebi sta oba **Ketteja, oče in sin**, ob njih pa vrsta zanimivih ljudi. Simpatično je predstavil svojega pradedo **Matija Faturja**, ki je nad dvajset let županoval v Zagorju, sploh je rod Faturjev teh krajev močan in spoštovan.

Zelo je cenil Miroslava Vilharja, ki je živel na gradu Kalcu. Bil je pesnik, skladatelj, deželni poslanec in prvi pobudnik za sklic velikega tabora 1869. leta.

Janez Kalister in dediči so bili veliki donatorji na prosvetnem, gospodarskem in kulturnem področju.

Lei Fatur, pesnici, pisateljici in vneti nabiralki zdravilnih zelišč, so v rodnem Zagorju postavili spominsko ploščo.

Tu je živel **tudi župnik Anton Mlakar**, odličen zdravilec, ki je znal pozdraviti celo kačje pike z rastlino astro montano, ki raste po pivških gmajnah.

Zelo dobro je opisal šolsko življenje, razne praznike in običaje. Knjiga **Oče in sin** in zagorski zvonovi je roman posebne vrste. Avtor ga je poimenoval **leposlovna lepljenka**, sestavljena iz stotih poglavij in je pravo bogastvo pomembnih dokumentov, dogodkov in običajev. To je njegovo najobsežnejše delo.

Zanima me, ali si Faturjevo pisanje zasluži biti pisatelj, kdo lahko to določi?

Sam je bil glede tega zelo skromen.

Leta 2006 je ob 130-letnici rojstva posvetil Ketteju simpatično knjižico **Sem fantič bil mlad**. Čutil je dolžnost prikazati Kettejevo osebnost tako, kot je v resnici bila, vesela in radoživa. Tu so zbrane Kettejeve vedrejšje pesmi, ki jim je dodal obsežen esej o pesniku in kronološki pregled njegovega življenja in dela.

Primeren priročnik za učitelje in dijake.

Knjižica **Okruški** z esei, študijami in spomini je izšla 2010. leta. Pritegne že naslovnica. Avtor jo je izbral iz svoje bogate računalniške zbirke fotografij. To je slika dozorelega regrata, ki korenini tudi v pustih kraških tleh, se zlato razcvete in spremeni v lučko, ki vztrajno čaka, da bo burja raznesla njeno seme na plodnejša tla. Večina besedil je bila že natisnjena ob različnih priložnostih, nekaj pa jih je dodal, da se ne izgubijo v času.

Knjiga ponuja mnogo zanimivega. Piše o Erazmu Predjamskem, o Martinu Krpanu, ki naj bi bil Pivčan, o Kajuhu in Balantiču, se pogloblja v Kosovela, Kosmača in druge.

Kdo je bil Silvo Fatur?

V prvi vrsti rojen šolnik, slovenist, avtor in soavtor učbenikov za srednje šole, slovenski literarni zgodovinar, svetovalec našim in zamejskim slovenistom, ustanovitelj Primorskih slovenističnih dnevor, publicist in pisatelj. Bil je tudi glasnik pomembnih, a pozabljenih Pivčanov in drugih

Primorcev, brezpogojen zagovornik maternega jezika in ponosen Primorec.

Tudi po upokojitvi je bil kljub boleznim neprestano dejaven. Čeprav je dolga leta živel ob morju, je ostal do konca navezan na svojo pivško pokrajino.

V Eseju o naših krajih je zapisal:

»In tako se zmerom znova vračam v naše kraje, v spominih ali zares. Mislim, da je navezanost na rojstni kraj nekaj iracionalnega, nekaj, kar se z razumom težko pojasni, nekaj, kar je prvobitnejše kot razum in je dano tudi živalim, npr. lastovkam, ki zmeraj znova in nezmotljivo najdejo svoje gnezdo.«

Tam je zdaj našel svoj mir tudi on.

P.S.: Točno mesec dni po smrti prof. Silva Faturja smo se v lucijski knjižnici zbrali v lepem številu in se pogovarjali o njem. Bil je prijeten večer, topel, prepreden s spomini. O njem smo govorili: gospa Zavnikova, nekdanja direktorica Librisa, profesor Jože Hočevár, profesorica Alenka Aškerc Mikeln in jaz, upokojena učiteljica slovenščine Ivica Eller.

Večer sta obiskala tudi njegova žena Nada in sin Peter.

Razveseljivo je bilo, da so prišli v velikem številu šolniki, upokojeni, pa tudi mlajši.

dr. Vera Tuta Ban | Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm

Silvo Fatur in utrjevanje slovenščine med Slovenci v Italiji

Moj prispevek naj osvetli uspešna prizadevanja Silva Faturja za ohranitev in čim boljši razvoj slovenskega jezika med Slovenci, ki živimo v Italiji.

Leta 1978 je prišel v Trst nov pedagoški svetovalec za slovenski jezik, Silvo Fatur. Dela se je lotil tako, da je najprej hotel od blizu spoznati področje, ki mu je bilo zaupano. Preko ravnateljstev je dobival stike z učitelji in šolami, ki so pri nas sicer majhne po številu učencev, a jih je razmeroma veliko posejanih po našem območju. Prav vsaka šola, čeprav majhna, je nepogrešljiv del v kontekstu slovenske vasi ali tržaškega predmestja, kot so recimo Barkovlje, Sveti Ivan, Škedenj ipd., ker so del kulturne identitete prostora, od zdavnaj naseljenega s slovenskim prebivalstvom. Pri svojih prvih stikih je Silvo Fatur opazoval učitelje in ugotavljal, na koga se bo lahko naslonil pri svojih nadaljnjih korakih. Sledile so organizirane pobude, ki jih je pripravil včasih sam, včasih pa je s svojo avtoriteto, z nasveti in predlogi podprl dejavnosti učiteljev na posameznih šolah. Nastale so trdne vezi, ki so z leti prerasle v pravo prijateljstvo, in nekatere pobude so postale trajne kot recimo Bralna značka ali tekmovalstvo za Cankarjevo priznanje, česar prej nismo imeli.

Silvo Fatur je imel pri svojem delu prav poseben stil, saj je stopil v iskren odnos z učiteljem: od njega je preprosto pri-

čakoval, da se bo udeležil seminarja ali tečaja za strokovno izpopolnjevanje, kar je sicer v italijanskem šolskem sistemu prepuščeno dobri volji posameznika in ni kakorkoli nagrajeno niti finančno podprto. Silvo je računal na prisotnost in na sodelovanje. Marsikdaj je koga spodbudil, da se je tudi dejavno vključil v delavnice ali jih celo vodil, da je pomagal pri organizaciji izobraževanja in podobno. S takimi osebnimi stiki in zavzetostjo je dosegel, da so se nekatere pobude dobro prijemale in čeprav so nekatere druge po prvih poskusih propadle, se je vzdušje na naših šolah v celoti prevetrilo; zavladalo je večje zanimanje za slovenistiko med pedagoškimi delavci, Silvo pa nas je spodbujal, da posnemamo dobre prakse v Sloveniji, poskrbel je tudi za hospitacije na vzornih šolah, vabil nas je na vsakoletna zborovanja SDS. In čeprav smo takrat še imeli težave z udeležbo na dogodkih v Sloveniji zaradi državljanstva in tuje valute, je zanimanje za slovenistično delovanje stalno naraščalo.

Ni slučaj, da se je iz tega živahnega in širšega zanimanja za slovenski jezik in literaturo okrepilo in utrdilo tudi delovanje Slavističnega društva pri nas, ki je bilo sicer ustanovljeno že leta 1971, a je imelo dotlej brez pedagoških delavcev le malo članstva in je bilo delovanje omejeno na kako predavanje ali predstavitev knjige. V začetku osemdesetih letih